

มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขัง LEGAL MEASURES TO PREVENT THE RECIDIVISM OF PRISONERS

พรกมล ยังดี¹ และ นพรุจ ศักดิ์ศิริ และ ศิริพร นุชสำเนียง

Pornkamol Youngdee and Noparuj Saksiri and Siriporn Nuchsamnieng

สาขานิติวิทยาศาสตร์และงานยุติธรรม คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Department of Forensic Science and Criminal Justice, Faculty of Science, Silpakorn University

Email: Verdantns@gmail.com¹

Received 4 September 2023; Revised 8 November 2023; Accepted 28 February 2024.

บทคัดย่อ

มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังที่พ้นโทษทั้งที่มีการติดตามพฤติกรรม และไม่มี การติดตามพฤติกรรม ถือได้ว่าเป็นมีความสำคัญเป็นอย่างมากในการป้องกันโอกาสกลับไปกระทำผิดซ้ำในความผิดอาญาที่เกี่ยวข้องกับเพศและที่ใช้ความรุนแรงในอนาคตได้อีก ยกตัวอย่างเช่น การข่มขืนกระทำชำเรา การกระทำความผิดทางเพศกับเด็ก การทำร้ายจนถึงแก่ความตาย การฆาตกรรม รวมไปถึงการเรียกค่าไถ่ การมีพระราชบัญญัติป้องกันการกระทำผิดซ้ำจะช่วยให้ป้องกันและสร้างความปลอดภัยให้แก่สังคม และลดอัตราการกระทำผิดซ้ำได้ บทความปริทรรศน์นี้จะกล่าวถึงมาตรการทางกฎหมายในป้องกันการกระทำผิดซ้ำทั้งในต่างประเทศและประเทศไทย พร้อมทั้งให้ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับพระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ.2565

คำสำคัญ: มาตรการ, ป้องกัน, การกระทำผิดซ้ำ, ผู้ต้องขัง

Abstract

Legal measures to prevent recidivism for prisoners who have been released from prison despite having their behavior monitored or no behavior monitored. It is considered very important to prevent the possibility of recidivism in sexual and violent crimes in the future. For example, rape and sexual offenses against children Assault to death, murder, including ransom. A Recidivism Prevention Act will help prevent crime and ensure the safety of society. and reduce the rate of recidivism. This review article will discuss legal measures to prevent repeat offenses both in foreign countries and in Thailand. As well as providing basic information about the Act on Measures to Prevent Recidivism in Sexual or Violent Offenses, B.E. 2022.

Keywords: Measure, Prevention, Recidivism, Prisoners

บทนำ

ในปัจจุบันสถิติการกระทำผิดซ้ำในผู้ต้องขังมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น การกระทำผิดซ้ำในผู้ต้องขัง นั้น คือ การกลับไปกระทำผิดหลังจากที่ได้รับการปล่อยตัวจากเรือนจำ หมายรวมถึงทั้งผู้ที่มีการติดตามพฤติกรรม และผู้ที่ไม่มีการติดตามพฤติกรรม โดยข้อมูลย้อนหลังจากกรมราชทัณฑ์ได้ทำการเก็บข้อมูลการกระทำผิดซ้ำในผู้ต้องขังที่ได้รับการปล่อยตัว 3 ปีล่าสุด และมีการติดตามพฤติกรรม พบว่า ปี 2562 มีการกลับไปกระทำผิดซ้ำคิดเป็น 14.59% , ปี 2563 คิดเป็น 13.04% และปี 2564 คิดเป็น 11.95% โดยมี 5 อันดับ ประเภทคดีของการกระทำผิดซ้ำ ได้แก่ อันดับ1 ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด คิดเป็น 65.89% อันดับ2 ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน คิดเป็น 13.40% อันดับ3 ความผิดอื่นๆ คิดเป็น 9.42% อันดับ4 ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย คิดเป็น 6.37% และอันดับ5 ความผิดเกี่ยวกับเพศ 2.28% (Department of correction,2023)

จะเห็นได้ว่าอัตราการกระทำผิดซ้ำยังมีแนวโน้มของการกระทำผิดซ้ำอยู่อย่างต่อเนื่อง กระทรวงยุติธรรมได้มีการศึกษาข้อมูล พบว่า ผู้กระทำผิดออกจากรังที่ใช้ความรุนแรง อาทิ การฆาตกรรม การข่มขืน การทำร้าย การกระทำผิดทางเพศกับเด็ก การทำร้ายจนเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย การทำร้ายร่างกายสาหัส รวมทั้งนำตัวบุคคลไปเรียกค่าไถ่ เป็นต้น (Saijai,2021) กระทรวงยุติธรรมของไทยได้เล็งเห็นความสำคัญในการออกมาตรการทางกฎหมายเฉพาะ เพื่อป้องกันการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังที่พ้นโทษไปแล้ว และเป็นการปกป้องคนในสังคมให้ปลอดภัยจากการเสี่ยงที่จะตกเป็นเหยื่อของผู้กระทำผิดซ้ำดังกล่าวด้วย ในปัจจุบันจากการศึกษาพบว่า มีข้อมูลในหลายประเทศทั้งยุโรป สหรัฐอเมริกา และอีกหลายประเทศในภูมิภาคเอเชียได้มีมาตรการทางกฎหมายในการป้องกันการกระทำผิดซ้ำ เพื่อควบคุมกำกับดูแลการกระทำผิดซ้ำและปกป้องคนในสังคมจากการเสี่ยงที่จะตกเป็นเหยื่อดังกล่าว จนกระทรวงยุติธรรมของประเทศไทยได้มีการศึกษามาตรการทางกฎหมายในต่างประเทศและนำมาจัดทำพระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ.2565 ฉบับปัจจุบันขึ้นมา

มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันการกระทำผิดซ้ำในต่างประเทศ

ในส่วนของมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดซ้ำในต่างประเทศนี้ ทางผู้เขียนขอเสนอโดยแบ่งเป็น 6 ประเทศ ดังต่อไปนี้ ได้แก่ 1) ประเทศออสเตรเลีย 2) ประเทศฝรั่งเศส 3) สหราชอาณาจักร 4) ประเทศสหรัฐอเมริกา 5) ประเทศญี่ปุ่น และ 6) ประเทศสิงคโปร์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ประเทศออสเตรเลีย

ประเทศออสเตรเลีย โดยรัฐวิกตอเรีย ได้มีการออกกฎหมายชื่อ The Serious Offenders Acts 2018 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1.ปกป้องสังคมจากการกระทำผิดซ้ำของผู้กระทำผิดออกจากรังที่ใช้ความรุนแรง และ 2.ช่วยเหลือส่งเสริมให้มีการฟื้นฟูแก้ไขผู้กระทำผิดออกจากรังที่ใช้ความรุนแรง โดยมีมาตรการทางกฎหมาย ดังนี้

1.1 มาตรการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด

ประเทศออสเตรเลีย สามารถแบ่งออกได้เป็น 6 รัฐ และ 2 อาณาเขต แต่ละรัฐและอาณาเขตการปกครองจะมีรัฐบาลบริหารของตนเอง จากการศึกษาพบว่า ไม่มีบทบัญญัติใดในรัฐธรรมนูญที่กล่าวถึงการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดไว้ (Supitcha,2015)

1.2 มาตรการคำสั่งคุมประพฤติหรือเฝ้าระวังภายหลังพ้นโทษ

ในการพิจารณาออกคำสั่งศาลจะต้องคำนึงถึงปัจจัย ดังต่อไปนี้ 1) รายงานการประเมินความประพฤติของผู้กระทำผิด 2) รายงานหรือพยานหลักฐานอื่นๆ และ 3) ข้อเท็จจริงอื่นๆ

หากเข้าเกณฑ์ดังกล่าว ศาลจะกำหนดให้มีการคุมประพฤติหรือเฝ้าระวังภายหลังพ้นโทษ เป็นระยะเวลาไม่เกิน 15 ปี โดยศาลมีอำนาจทบทวนความจำเป็นและความหมายของคำสั่งคุมประพฤติ ภายหลังพ้นโทษทุก 3 ปี นับตั้งแต่มีการออกคำสั่ง

1.3 มาตรการคุมขังภายหลังพ้นโทษ

ศาลจะออกคำสั่งให้มีการคุมขังภายหลังพ้นโทษตามคำขอก็ต่อเมื่อพิสูจน์ได้ครบ 2 ข้อ ดังนี้

1) ผู้กระทำความผิดแสดงหรือจะแสดงให้เห็นถึงความเสี่ยงที่ไม่อาจยอมรับได้ 2) ความเสี่ยงที่จะกระทำความผิดซ้ำไม่อาจยอมรับได้ เว้นแต่จะมีการออกคำสั่งคุมขังภายหลังพ้นโทษ

1.4 การคุมขังฉุกเฉิน

ผู้ที่ถูกควบคุมความประพฤติมีพฤติการณ์ใกล้ที่จะกระทำความผิดหรือไม่มีมาตรการอื่นที่จะยับยั้งได้ อัยการอาจร้องขอต่อศาลเพื่อขอให้ศาลออกคำสั่งคุมขังฉุกเฉินเป็นระยะเวลาไม่เกิน 7 วัน

1.5 การอุทธรณ์

ผู้กระทำความผิดมีสิทธิที่จะอุทธรณ์คำสั่งที่ศาลมีคำสั่งใดๆ ได้ โดยผู้อุทธรณ์คำสั่งจะต้องยื่นอุทธรณ์ภายใน 28 วัน นับตั้งแต่วันที่ออกคำสั่ง (Pokpong,2021)

2. ประเทศฝรั่งเศส

ประเทศฝรั่งเศส ได้ออกกฎหมายที่มีชื่อ *Suivi socio-judiciaire* โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1.การป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ 2.การฟื้นฟูแก้ไขให้ผู้กระทำความผิดกลับเข้าสู่สังคมได้ โดยมีมาตรการทางกฎหมาย ดังนี้

2.1 มาตรการแก้ไขฟื้นฟูบำบัด

โดยผู้กระทำความผิดอาจโดนคำสั่งศาลให้เข้ารับการบำบัดจากแพทย์ผู้เชี่ยวชาญ และศาลจะต้องขอความยินยอมจากผู้กระทำความผิดก่อน หากไม่ยินยอมเข้ารับการบำบัดทางการแพทย์อาจได้รับโทษเต็มจำนวน

2.2 มาตรการเฝ้าระวังภายหลังพ้นโทษ

มาตรการเฝ้าระวังเป็นเงื่อนไขการคุมประพฤติของผู้ที่กระทำความผิด โดยมีรายละเอียด ดังนี้

- 1) ความผิดที่มีโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี ศาลมีอำนาจกำหนดระยะเวลาไม่เกิน 10 ปี
- 2) ความผิดที่มีโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี หากศาลมีเหตุผลพิเศษอันเห็นสมควร ศาลมีอำนาจกำหนดระยะเวลาไม่เกิน 20 ปี
- 3) ความผิดที่มีโทษจำคุกเกิน 10 ปีขึ้นไป ศาลมีอำนาจกำหนดระยะเวลาไม่เกิน 20 ปี
- 4) ความผิดที่มีโทษจำคุก 30 ปี ศาลมีอำนาจกำหนดระยะเวลาได้ 30 ปี
- 5) ความผิดที่มีโทษจำคุกตลอดชีวิต ศาลมีอำนาจกำหนดระยะเวลาไม่จำกัดเวลา

โดยมีเงื่อนไขที่ผู้กระทำความผิดจะต้องเข้าปฏิบัติภายหลังพ้นโทษ ดังนี้ 1.มารายงานตัวต่อศาลหรือเจ้าหน้าที่คุมประพฤติ 2.การรับเยี่ยมโดยเจ้าหน้าที่คุมประพฤติหรือเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ หากมีการย้ายภูมิลำเนาหรือเปลี่ยนที่พักต้องแจ้งให้เจ้าหน้าที่ทราบไม่เกิน 15 วัน (Pokpong,2021)

3. สหราชอาณาจักร

สหราชอาณาจักรมีการกำหนดพระราชบัญญัติที่ชื่อว่า *Criminal Justice Act 2003* ซึ่งเริ่มมีผลใช้บังคับในปี ค.ศ.2005 โดยการเสนอของรัฐมนตรีมหาดไทย และมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันภัยแก่สาธารณะจากอาชญากรผู้กระทำความผิดทางอาญาและได้ถูกยกเลิกไปเมื่อปี ค.ศ. 2012 (Worakorn,2021)

ต่อมาได้มีการนิยามและย้ายไปอยู่ในพระราชบัญญัติการลงโทษ ค.ศ.2020 มีชื่อว่า Sentencing Act 2020 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันไม่ให้ผู้กระทำความผิดกระทำความผิดซ้ำในความผิดที่ใช้ความรุนแรง , ความผิดเกี่ยวกับเพศ และความผิดก่อการร้าย โดยมีมาตรการทางกฎหมาย ดังนี้

3.1 มาตรการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด โดยประเทศอังกฤษมีกฎหมายที่ว่าด้วยการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดเป็นการเฉพาะเรียกว่า “The Rehabilitation of Offender Act 1974” หรือ “พระราชบัญญัติว่าด้วยการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด ค.ศ.1974” โดยกฎหมายฉบับนี้มีเจตนารมณ์ที่จะแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดซึ่งมิได้กระทำซ้ำอีกในความผิดร้ายแรงอื่นๆ ภายในช่วงระยะเวลาหนึ่ง เรียกว่า ผ่านระยะเวลาการแก้ไขฟื้นฟู Rehabilitation Period ซึ่งหากผ่านช่วงระยะเวลาดังกล่าวไปแล้วจะมีสถานะเหมือนไม่กระทำความผิดมาก่อนอันถือว่าการคุ้มครองสิทธิของผู้ผ่านการลงโทษจำคุก (ผู้พ้นโทษ) นั้นเอง (Lirt,2022)

3.2 มาตรการติดตามผู้พ้นโทษ

ประเทศอังกฤษ จะมีบทบัญญัติเรื่องดังกล่าวไว้อย่างเป็นระบบ กล่าวคือ “พระราชบัญญัติว่าด้วยการดูแลช่วยเหลือ ค.ศ.2014” ได้กำหนดให้องค์กรช่วยเหลือและบริหารจัดการผู้กระทำความผิดแห่งชาติเป็นผู้รับผิดชอบในการนี้ประกอบด้วย ตัวแทนจากหน่วยงานราชทัณฑ์และหน่วยงานคุมประพฤติร่วมกับหน่วยงานด้านสาธารณสุข โดยจะดำรงบทบาทหน้าที่เป็นผู้รับผิดชอบ ดูแล ร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดูแลผู้ต้องขังและผู้พ้นโทษเป็นสำคัญ โดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในการประเมินผู้ต้องขังที่เป็นผู้ใหญ่ (อายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป) ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของตน ซึ่งมีความจำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือดูแลโดยมีต้องคำนึงว่าบุคคลนั้นมาจากท้องถิ่นใด และตามกฎหมาย National Assistant Act 1948 มาตรา 21 และ 24 ได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับหน้าที่ในการจัดหาที่พักอาศัยอย่างถาวรหรือชั่วคราว รวมถึงสวัสดิการ การบริการด้านสุขภาพจากหน่วยงานสาธารณสุขประจำท้องถิ่นนั้นเป็นสำคัญด้วย (Lirt,2022)

3.3 การขยายระยะเวลาจำคุก

ศาลจะกำหนดขยายระยะเวลาจำคุกกรณีที่นักโทษอันตรายได้ และผู้ที่กระทำความผิดอุกฉกรรจ์จะไม่มีโอกาสได้รับการปล่อยตัวภายใต้การพักโทษ การขยายเวลาจำคุกจะขยายเกินที่กำหนดในคำพิพากษาไม่ได้

3.4 การปล่อยตัวภายใต้การพักโทษ

ผู้กระทำความผิดที่อันตรายจะอยู่ภายใต้การปล่อยตัวโดยการพักโทษเท่านั้น และจะต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดเป็นมาตรการคุมประพฤติเพื่อป้องกันการกระทำผิดซ้ำ

4. ประเทศสหรัฐอเมริกา

ประเทศสหรัฐอเมริกา มีชื่อว่า Three Strikes Laws ย่อมาจาก Three Striks Law, and You are Out! โดยกำหนดโทษอย่างรุนแรงแก่ผู้ที่กระทำความผิดอาญาอุกฉกรรจ์ร้ายแรง หรืออาญาอุกฉกรรจ์รุนแรง มีวัตถุประสงค์เพื่อลดและป้องกันการกระทำผิดซ้ำ โดยบังคับใช้อย่างเป็นทางการในปี ค.ศ. 1993 ในระดับรัฐและระดับมลรัฐ รวมทั้งหมด 26 มลรัฐ ดังนี้ แมสซาชูเซตส์ แคลิฟอร์เนีย เวอร์จิเนีย ฟลอริดา มอนทานา เนวาดา นิวเจอร์ซีย์ นอร์ทดาโคต้า เพนซิลวาเนีย คอนเนตทิคัต อินเดียนา แคนซัส แมรีแลนด์ เซาท์แคโรไลนา ยูทาห์ เวอร์มอนต์ แอริโซนา หลุยส์เซียนา วิสคอนซิน เทนเนสซี โคโลราโด นิวเม็กซิโก นอร์ทแคโรไลนา จอร์เจีย อาร์คันซอ และวอชิงตัน (Supitcha,2015) โดยมีมาตรการทางกฎหมาย ดังนี้

4.1 มาตรการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด โดยแบ่งได้เป็น การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดตามรัฐธรรมนูญแห่งประเทศสหรัฐอเมริกา ในส่วนนี้ยังไม่มียกเว้นเกี่ยวกับการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดไว้ มี

เพียงห้ามการกำหนดราคาประกันสำหรับปล่อยตัวชั่วคราวผู้กระทำผิดที่สูงเกินควรตามรัฐธรรมนูญฉบับที่ 8 ไว้เท่านั้น

4.2 มาตรการกำกับติดตามคุมประพฤติภายหลังพ้นโทษ

ประเทศสหรัฐอเมริกา มีมาตรการกำหนดเงื่อนไขการคุมประพฤติเพื่อสอดส่องดูแลผู้กระทำผิดภายหลังจากได้รับโทษจำคุกโดยประมวลกฎหมายสหรัฐอเมริกาได้ผูกโยงอยู่กับเงื่อนไขฐานความผิดอยู่ด้วย นั่นคือ 1) กรณีที่กฎหมายบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะ นั้นนี้เป็นไปตาม “คู่มือการกำหนดโทษแห่งสหรัฐ” มาตรา 5 ซึ่งบัญญัติให้ “ศาลต้องกำหนดให้คุมประพฤติผู้กระทำผิดหลังปล่อยตัวในความผิดซึ่งศาลพิพากษาให้จำคุกผู้กระทำผิดมากกว่า 1 ปี (Felony) และศาลมีดุลพินิจในการกำหนดให้ใช้มาตรการคุมประพฤติสำหรับความผิดซึ่งศาลพิพากษาให้จำคุกน้อยกว่า 1 ปี 2) เมื่อศาลพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว ดังนั้น ในสองกรณีดังกล่าวนี้จึงถือว่าเป็นเงื่อนไขเชิงบังคับให้ศาลจะต้องนำมาตรการการกำหนดเงื่อนไขการคุมประพฤติเพื่อสอดส่องดูแลผู้กระทำผิดภายหลังจากได้รับโทษจำคุกมาใช้บังคับ มิใช่ระบบดุลพินิจโดยราชทัณฑ์ ด้วยเหตุนี้ประเภทความผิดที่ศาลจะต้องนำเอามาตรการการกำหนดเงื่อนไขการคุมประพฤติเพื่อสอดส่องดูแลผู้กระทำผิดภายหลังจากได้รับโทษจำคุกมาใช้ ก็คือความผิดประเภท “Felony” เป็นสำคัญนั่นเอง (Lirt,2022)

4.3 มาตรการปล่อยตัวผู้กระทำผิดก่อนครบกำหนดโทษตามคำพิพากษา จะขึ้นอยู่กับกฎหมายของแต่ละมลรัฐและกฎหมายระดับรัฐ โดยการลดวันต้องโทษมีวัตถุประสงค์เพื่อการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดและการระบายนับรวมผู้ต้องขังออกจากเรือนจำ ในปัจจุบันนี้โทษของการกระทำผิดระดับรัฐมีสิทธิสะสมวันลดโทษได้สูงสุด 54 วันต่อปี

4.4 ระบบการพักการลงโทษ แบ่งได้ 2 ระดับ ดังนี้

1) การพักการลงโทษระดับรัฐ ในปัจจุบันได้มีการยกเลิกไปแล้วเกือบหมด การยกเลิกระบบการพักการลงโทษในระดับรัฐดังกล่าวถูกทดแทนด้วยระบบการปล่อยตัวภายใต้การควบคุมดูแลที่กำหนดให้ผู้ต้องขังทุกคนต้องรับโทษจำคุกเต็มตามคำพิพากษาและเมื่อได้รับการปล่อยตัวพ้นโทษจะต้องอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของพนักงานคุมประพฤติระดับรัฐอีกระยะหนึ่ง

2) การพักการลงโทษระดับมลรัฐ ในปัจจุบันได้มีการยกเลิกระบบพิจารณาให้มีการพักการลงโทษโดยคณะกรรมการพักการลงโทษไปแล้ว 16 มลรัฐ และอีก 4 มลรัฐได้ยกเลิกระบบพิจารณาให้มีการพักการลงโทษโดยคณะกรรมการพักการลงโทษสำหรับผู้กระทำผิดอาญารุนแรง ปัจจุบันได้คงเหลือแต่การพักโทษภาคบังคับตามกฎหมายเท่านั้น

4.5 การอภัยโทษ แบ่งได้ 2 ระดับ ดังนี้

1) การอภัยโทษระดับรัฐ รัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกาได้กำหนดให้ประธานาธิบดีมีอำนาจในการอภัยโทษ โดยหมายรวมถึงการอภัยโทษโดยเด็ดขาด การอภัยโทษโดยมีเงื่อนไข การเปลี่ยนโทษ การเปลี่ยนโทษโดยมีเงื่อนไข การบรรเทาโทษหรือพักโทษ การริบทรัพย์หรือทุเลาโทษปรับ และรวมถึงการนิรโทษกรรม เป็นต้น

2) การอภัยโทษระดับมลรัฐ เป็นอำนาจของผู้ว่าการรัฐเกือบทุกรัฐ แต่มีบางมลรัฐที่มีการพิจารณาการขออภัยโทษเป็นการเฉพาะของตนเองแตกต่างจากมลรัฐอื่น (Supitcha,2015)

5.ประเทศญี่ปุ่น โดยมีมาตรการทางกฎหมาย ดังนี้

5.1 มาตรการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด ประเทศญี่ปุ่นได้มีพระราชบัญญัติแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด ค.ศ.2007 มีข้อสาระเกี่ยวกับกระบวนการพักการลงโทษ การคุมประพฤติ การสงเคราะห์ผู้กระทำผิด

ภายหลังปล่อยตัว การอภัยโทษ รวมไปถึงการจัดตั้งและกำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการที่มีอำนาจปฏิบัติงาน ซึ่งการดำเนินมาตรการจะอยู่ในความรับผิดชอบของคณะกรรมการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดแห่งชาติ โดยมีอำนาจหน้าที่พิจารณาและให้คำแนะนำเกี่ยวกับการอภัยโทษและการตรวจสอบการทำงานของคณะกรรมการพิจารณาพักการลงโทษระดับภาคตามลำดับชั้นงาน (Supitcha,2015)

5.2 มาตรการติดตามหลังพ้นโทษหรือการคุมประพฤติ โดยมีเงื่อนไขการคุมประพฤติเป็นพิเศษ ได้ให้อำนาจแก่พนักงานคุมประพฤติโดยเพิ่มเติมจากเงื่อนไขคุมประพฤติทั่วไปตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งนัยของคำว่า ผู้ได้รับการพักโทษ ในที่นี้ หมายถึง ผู้พ้นโทษ รวมอยู่ด้วย เมื่อได้พักโทษหากมีการคบค้าสมาคมกับบุคคล การแจ้งการเดินทาง การลาออกจากงาน การปรับเปลี่ยนงานต้องมีการแจ้งแก่พนักงานคุมประพฤติล่วงหน้าหรือการให้เข้ารับการบำบัดเป็นพิเศษ เป็นต้น

5.3 มาตรการปล่อยตัวผู้กระทำผิดก่อนครบกำหนดโทษตามคำพิพากษา ดังนี้

1) ระบบการพักการลงโทษ เป็นรูปแบบของการบำบัดผู้กระทำผิดโดยการปล่อยตัวผู้กระทำผิดออกจากเรือนจำก่อนครบกำหนดโทษตามคำพิพากษา โดยผู้มีอำนาจจะมีการพิจารณาอนุมัติการพักการลงโทษ ก็คือ คณะกรรมการพักการลงโทษเขตเป็นผู้มีอำนาจในการอนุมัติการพักโทษดังกล่าว

2) การอภัยโทษ สามารถแบ่งได้ 2 รูปแบบ คือ การอภัยโทษโดยคำสั่งของคณะรัฐมนตรี ซึ่งเป็นการอภัยโทษให้กับผู้กระทำผิดที่เข้าหลักเกณฑ์ และการอภัยโทษให้แก่ผู้กระทำผิดเฉพาะรายซึ่งเป็นอำนาจของคณะรัฐมนตรีเช่นกัน โดยคณะรัฐมนตรีจะพิจารณาตามคำแนะนำของคณะกรรมการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดแห่งชาติในการอภัยโทษ (Lirt,2022)

6.ประเทศสิงคโปร์

ในประเทศสิงคโปร์มีกฎหมายเกี่ยวกับการกระทำผิดซ้ำ ได้แก่ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยอธิบดีกรมราชทัณฑ์จะดำเนินการจัดทำรายงานและอาศัยความช่วยเหลือจากนักจิตวิทยาในการประเมินสภาพของผู้กระทำผิด และความเหมาะสมในการกำหนดโทษ จึงมีลักษณะเป็นการให้ดุลพินิจแก่ผู้พิพากษาในการเห็นสมควรในการลงโทษผู้กระทำผิดซ้ำ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันคุ้มครองความปลอดภัยให้แก่สังคม โดยมีมาตรการทางกฎหมาย ดังนี้

6.1 มาตรการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 304 ซึ่งเป็นกฎหมายที่มุ่งแก้ปัญหาเกี่ยวกับผู้กระทำผิดซ้ำที่มีประวัติการกระทำผิดมายาวนานและเป็นโทษความผิดตามกฎหมายทั่วไป กฎหมายดังกล่าวคือ กฎหมายที่ให้จำคุกผู้กระทำผิดเพื่อการฝึกอบรมแก้ไขพฤติกรรมนิสัยซึ่งกฎหมายนี้จัดอยู่ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 304

6.2 มาตรการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดในทางปฏิบัติ แบ่งได้เป็นหลายส่วน ในส่วนแรกเป็นกระบวนการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง ซึ่งให้มีการจัดตั้งหน่วยงานค้นคว้าและวางแผนเพื่อทำการค้นคว้าหากระบวนการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังที่มีประสิทธิภาพโดยให้ประสานงานร่วมกับหน่วยงานค้นคว้าอื่น ๆ ร่วมด้วย เพื่อขอความร่วมมือในการวางระบบแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง ในส่วนต่อมาเป็นส่วนของการพัฒนาเจ้าพนักงานหรือเจ้าหน้าที่ โดยได้มีการส่งเสริมให้เจ้าพนักงานราชทัณฑ์ทุกระดับมีการเสนอแนวความคิดเห็นในการพัฒนาระบบการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังร่วมกัน และส่วนสุดท้ายคือในส่วนของการราชทัณฑ์ได้ตระหนักถึงความสำคัญของคนในครอบครัว และคนในสังคมที่จะนำพาผู้ต้องขังกลับเข้าสู่สังคมได้อย่างปกติสุข โดยการใช้ทรัพยากรด้านชุมชนและสังคม ความรู้ทางเทคโนโลยี และการใช้สื่อสารมวลชนมาเป็นเครื่องมือในการช่วยผู้ต้องขังกลับเข้าสู่สังคม (Supitcha,2015)

6.3 มาตรการปล่อยตัวผู้กระทำผิดก่อนครบกำหนดโทษตามคำพิพากษา ในประเทศสิงคโปร์ แบ่งได้ 2 ระบบ ได้แก่ ระบบการพักการลงโทษ และระบบการอภัยโทษ ดังนี้

1) ระบบการพักการลงโทษ โดยประเทศสิงคโปร์เรียกระบบการพักการลงโทษนี้ว่า ระบบทุเลาการลงโทษ ซึ่งในปัจจุบันมีการให้ผู้ต้องขังรับโทษจำคุกเป็นระยะเวลา 2 ใน 3 ของโทษมีสิทธิได้รับการทุเลาการลงโทษโดยอัตโนมัติ คือ ให้ออกจากเรือนจำก่อนกำหนดโดยไม่ต้องมีเงื่อนไขควบคุมความปลอดภัย

2) การอภัยโทษ ในส่วนของระบบการอภัยโทษของประเทศสิงคโปร์ได้ให้อำนาจท่านประธานาธิบดีเป็นผู้พิจารณาการอภัยโทษ แต่ในปัจจุบันนั้นทำได้ยากเนื่องจากท่านประธานาธิบดีจะอนุมัติให้อภัยโทษให้แก่ผู้ต้องขังคนใดได้ก็ต่อเมื่อได้รับคำแนะนำจากคณะรัฐมนตรีเท่านั้น (Supittha,2015)

มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันการกระทำผิดซ้ำในประเทศไทย

ในอดีตกระทรวงยุติธรรมได้มีการดำเนินการจัดตั้งศูนย์เฉพาะกิจเฝ้าระวังความปลอดภัยของประชาชน (Justice Safety Observation Ad hoc Center: JSOC) หรือ ศูนย์ JSOC ขึ้นเพื่อเฝ้าระวังผู้พ้นโทษ 8 กลุ่ม ได้แก่ ฆ่าหรือข่มขืนเด็ก , ฆ่าข่มขืน , ฆาตกรต่อเนื่อง , ฆาตกรโรคจิต , สังหารหมู่ , ชิงทรัพย์หรือปล้นทรัพย์โดยการฆ่า , เรียกค่าไถ่ และนักค้ายาเสพติดรายสำคัญ โดยมีหน้าที่เฝ้าระวัง ช่วยเหลือและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้ผู้พ้นโทษสามารถยืนหยัดอยู่ในสังคมได้อย่างยั่งยืน(Royal Thai Government,2023) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดให้มีมาตรการสร้างความมั่นใจและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน(Editorial office,2021) แต่โครงการ JSOC ก็ไม่ได้มีการบังคับใช้กฎหมายจึงทำให้ไม่สามารถป้องกันการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังหลังพ้นโทษได้ ต่อมากระทรวงยุติธรรมได้ตระหนักเห็นถึงความสำคัญจึงได้มีการศึกษาวิจัยในเรื่องกฎหมาย พระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำผิดซ้ำจากต่างประเทศและนำมาร่างพระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำผิดซ้ำ ต่อมาประเทศไทยจึงได้มีการประกาศพระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ.2565 ในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 139 ตอนที่ 66ก วันที่ 25 ตุลาคม 2565

โดยมีมาตรการทางกฎหมาย ดังนี้

1. มาตรการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด มาตรการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดตามวรรคหนึ่ง ได้แก่

1) มาตรการทางการแพทย์ โดยศาลคำนึงถึงพฤติการณ์แห่งความรุนแรงของคดี สาเหตุของการกระทำผิด ประวัติการกระทำผิด ความผิด ภาวะแห่งจิต นิสัย และลักษณะส่วนตัวอื่นของผู้กระทำความผิด ความปลอดภัยของผู้เสียหายและสังคม โอกาสในการกระทำผิดซ้ำ และการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด

2) มาตรการอื่นใดตามที่รัฐมนตรีกำหนดในกฎกระทรวงโดยข้อเสนอแนะของคณะกรรมการ โดยให้ทางกรมราชทัณฑ์นำผลของการใช้มาตรการทางการแพทย์ตามวรรคหนึ่ง มาใช้เป็นเงื่อนไขประกอบการพิจารณาลดโทษ พักการลงโทษ หรือประโยชน์อื่นใดอันเป็นผลให้ผู้กระทำความผิดได้รับการปล่อยตัวก่อนกำหนดในคำพิพากษตามกฎหมาย

2. มาตรการเฝ้าระวังนักโทษเด็ดขาดภายหลังพ้นโทษ

มาตรการเฝ้าระวังนักโทษเด็ดขาดภายหลังพ้นโทษ ประกอบด้วย 13 ข้อ ได้แก่ 1) ห้ามเข้าใกล้ผู้เสียหายจากการกระทำความผิด 2) ห้ามทำกิจกรรมที่เสี่ยงต่อการกระทำความผิด 3) ห้ามเข้าเขตที่กำหนด 4) ห้ามออกนอกประเทศเว้นแต่จะได้รับการอนุญาตจากศาล 5) ห้ามก่อให้เกิดอันตรายต่อสาธารณะ ชุมชนที่ตนพักอาศัย 6) ให้พักอาศัยในสถานที่ที่กำหนด 7) ให้พักอาศัยในสถานบำบัดที่กำหนดหรือให้ไปอยู่ภายใต้การดูแลในสถานบำบัดภายใต้การดำเนินการของหน่วยงานต่างๆ ซึ่งได้รับการรับรองโดยกระทรวงสาธารณสุขตามที่ศาลเห็นสมควร 8) ให้ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานหรือผู้ดูแลสถานที่พักอาศัยหรือสถานบำบัด 9) ให้มารายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติหรือเจ้าหน้าที่อื่นตามระยะเวลาที่กำหนด 10) ให้ใช้มาตรการทางการแพทย์ หรือมาพบหรือรับการตรวจรักษาจากแพทย์หรือบุคคลอื่นใดตามที่ศาลหรือพนักงาน

คุมประพฤติกำหนด 11) ให้เข้ารับการบำบัดฟื้นฟูแก้ไขหรือเข้าร่วมกิจกรรมตามที่ศาลหรือพนักงานคุมประพฤติกำหนด 12) ให้แจ้งพนักงานคุมประพฤติทราบถึงการเปลี่ยนแปลงสถานที่ทำงานหรือการเปลี่ยนงาน และ 13) ให้ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวในการเฝ้าระวัง

3. มาตรการคุมขังภายหลังพ้นโทษ

ตามมาตรา 28 ศาลอาจมีคำสั่งให้ใช้มาตรการคุมขังภายหลังพ้นโทษแก่นักโทษเด็ดขาดซึ่งศาลเห็นว่ามีความพิพากษาว่าเป็นผู้กระทำความผิดในความผิดตามที่ระบุไว้ในมาตรา 3 ตั้งแต่วันพ้นโทษหรือภายหลังพ้นโทษ เพื่อป้องกันการกระทำความผิดซ้ำตามที่พนักงานอัยการร้องขอ หากศาลเห็นว่ามีความเหมาะสมเชื่อได้ว่าผู้นั้นจะไปกระทำความผิดตามที่ระบุไว้ในมาตรา 3 และไม่มีมาตรการอื่นใดที่อาจป้องกันมิให้ผู้นั้นไปกระทำความผิดได้ และตามมาตรา 36 ก่อนครบกำหนดเวลาคุมขังภายหลังพ้นโทษ หากศาลไม่ได้มีคำสั่งให้ใช้มาตรการเฝ้าระวังนักโทษเด็ดขาดภายหลังพ้นโทษต่อเนื่องจากการคุมขังตามมาตรา 32 วรรคสองหรือมาตรา 33 วรรคสอง พนักงานอัยการอาจยื่นคำร้องต่อศาลก่อนครบกำหนดการคุมขังเพื่อให้ศาลมีคำสั่งให้ใช้มาตรการเฝ้าระวังนักโทษเด็ดขาดภายหลังพ้นโทษแก่ผู้ถูกคุมขังเมื่อครบกำหนดการคุมขังได้ แต่ศาลอาจมีคำสั่งดังกล่าวภายหลังครบกำหนดการคุมขังก็ได้ และให้นำหมวด 3 มาตรการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดมาใช้บังคับโดยอนุโลม

4. การคุมขังฉุกเฉิน

ตามมาตรา 37 กรณีมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าผู้ถูกเฝ้าระวังจะกระทำความผิดตามที่ระบุไว้ในมาตรา 3 และมีเหตุฉุกเฉิน หากไม่มีมาตรการอื่นใดที่อาจป้องกันมิให้ผู้ถูกเฝ้าระวังกระทำความผิดดังกล่าวได้ เมื่อพนักงานอัยการร้องขอ ศาลอาจสั่งคุมขังฉุกเฉินผู้ถูกเฝ้าระวังได้ไม่เกินเจ็ดวันนับแต่วันที่ศาลมีคำสั่ง และตามมาตรา 41 เมื่อศาลมีคำสั่งคุมขังฉุกเฉินแล้ว ให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการให้มีการเสนอความเห็นไปยังพนักงานอัยการเพื่อพิจารณาเสนอต่อศาลให้มีคำสั่งแก้ไขเพิ่มเติมมาตรการเฝ้าระวังนักโทษเด็ดขาดภายหลังพ้นโทษที่ศาลมีคำสั่งตามหมวด 4 หรือเพื่อเสนอต่อศาลให้มีคำสั่งให้ใช้มาตรการคุมขังภายหลังพ้นโทษตามหมวด 5 เพื่อป้องกันผู้ถูกคุมขังฉุกเฉินกระทำความผิดซ้ำ

5. การอุทธรณ์

ตามมาตรา 42 คำสั่งศาลตามหมวด 3 มาตรการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด หมวด 4 มาตรการเฝ้าระวังนักโทษเด็ดขาดภายหลังพ้นโทษ และหมวด 5 มาตรการคุมขังภายหลังพ้นโทษในกรณีที่ศาลมีคำสั่งยกคำร้องขอของพนักงานอัยการให้เป็นที่สุด ส่วนคำสั่งตามที่พนักงานอัยการร้องขอให้อุทธรณ์ได้ภายในกำหนดหนึ่งเดือนนับแต่วันที่ศาลมีคำสั่ง การยื่นอุทธรณ์ไม่เป็นการทุเลาการบังคับตามคำสั่งของศาลชั้นต้น คำสั่งศาลชั้นอุทธรณ์ให้เป็นที่สุด (Royal Gazette, 2023)

บทวิเคราะห์

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบมาตรการป้องกันการกระทำซ้ำระหว่างประเทศไทยและประเทศต่างๆ

มาตรการ	Thai	Australia	French	UK	USA	Japan	Singapore
1. มาตรการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด	√		√	√		√	√
2. มาตรการเฝ้าระวังนักโทษเด็ดขาดภายหลังพ้นโทษ	√	√	√	√	√	√	
3. มาตรการคุมขังภายหลังพ้นโทษ	√	√					
4. การคุมขังฉุกเฉิน	√	√					
5. การอุทธรณ์	√	√					

จากตารางที่ 1 พบว่า ประเทศไทยมีการออกพระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ.2565 ที่มีความคล้ายคลึงกับมาตรการป้องกันการกระทำผิดซ้ำของประเทศออสเตรเลีย และนำมาตราการป้องกันการกระทำผิดซ้ำของประเทศฝรั่งเศสมาปรับใช้บางส่วน ในการร่างพระราชบัญญัติป้องกันการกระทำผิดซ้ำในประเทศไทย ส่วนมาตรการทางกฎหมายในสหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และสิงคโปร์ ก็มีการศึกษาข้อมูลแต่รายละเอียดของมาตรการทางกฎหมายยังมีความแตกต่างกันอยู่พอสมควร ยกตัวอย่างเช่น ประเทศสหรัฐอเมริกามาตรการทางกฎหมายในการกระทำผิดซ้ำมีการกระจายอำนาจในการใช้มาตรการในรูปแบบของรัฐและมลรัฐ โดยรายละเอียดทางกฎหมายของรัฐและมลรัฐก็มีความแตกต่างกันไป ถัดมาประเทศญี่ปุ่นมีระบบการพักการลงโทษถือเป็นรูปแบบการบำบัดผู้กระทำผิดด้วยชุมชนรูปแบบหนึ่ง โดยการปล่อยตัวผู้กระทำผิดออกจากเรือนจำนั้น ญี่ปุ่นจะให้ผู้มีอำนาจอนุมัติพักการลงโทษ คือ คณะกรรมการพักการลงโทษเขต และสุดท้ายคือประเทศสิงคโปร์ ซึ่งประเทศสิงคโปร์ลักษณะกฎหมายมาจากกฎหมายเก่าของประเทศอังกฤษ และถูกนำมาบังคับใช้ในประเทศสิงคโปร์ในปี ค.ศ.1955 มาตรการและแนวทางของกรมราชทัณฑ์ในประเทศสิงคโปร์ช่วยลดอัตราการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังลงได้อย่างต่อเนื่องจนประสบความสำเร็จ จึงนำศึกษาเพื่อนำมาปรับใช้กับประเทศไทยอย่างมาก ถึงแม้ว่าประเทศไทยจะมีข้อจำกัดในเรื่องของจำนวนผู้ต้องขัง ปริมาณของเรือนจำจะแตกต่างกันกับประเทศสิงคโปร์อยู่มากก็ตาม

บทสรุป

จากการศึกษางานวิจัย หลักกฎหมาย และพระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำผิดซ้ำทั้งในต่างประเทศและประเทศไทย ทำให้เห็นได้ว่าพระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ.2565 ของประเทศไทยมีคล้ายคลึงกับประเทศออสเตรเลียและได้มีการนำมาปรับและบังคับใช้ในประเทศไทย ซึ่งในต่างประเทศก็ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญเป็นอย่างยิ่งและมีการนำไปบังคับใช้ในหลายประเทศ กฎหมายฉบับนี้จึงสมควรเป็นกฎหมายเฉพาะที่ป้องกันการกระทำผิดซ้ำ เพื่อช่วยป้องกันสังคมและผู้เสียหายจากการกระทำผิด อีกทั้งยังช่วยส่งเสริมการแก้ไขฟื้นฟูการกระทำผิดโดยมีการคำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องขังดังกล่าวอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

ควรมีการจัดทำพระราชบัญญัติการป้องกันการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังในฐานความผิดอื่นๆ อีกในอนาคต เพื่อเป็นการลดปริมาณการก่ออาชญากรรมซ้ำ ลดจำนวนปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำและปกป้องสังคมจากการตกเป็นเหยื่อการกระทำผิดซ้ำดังกล่าว

References

- Department of correction. (2023). Repeat offense statistics. Retrieved August 10, 2023, from <http://www.correct.go.th/recstats>.
- Editorial office. (2021). Legislative measures for the prevention of recidivism of felony offenders of violence. *Journal of julniti*. 18(5), 1-2.
- Legislative Institutional Repository of Thailand. (2022). Draft Act on Measures to Prevent Repeat Offenses of Sexual or Violent Offenses. Bangkok : The Secretariat of The House of Representatives.

- Pokpong srisanit. (2021). Legal development to prevent danger from offenders or ex-prisoners who have harmful behaviours to society, phase 1. Thammasat law journal. 50(4), 504-531.
- Royal thai government. Retrieved 24 August 2023 from <https://www.thaigov.go.th/news/contents/details/50144>
- Royal Gazette. Retrieved 10 August 2023 from https://www.moj.go.th/attachments/20221026080731_94190.PDF
- Supitcha. (2015). Appropriate approachesto punis and ehabliate recidivists inthai justice system. Bangkok : National Institute of Development Administration.
- Saijai Ketsuwan. (2021). Legislative measures for the prevention of recidivism of felony offenders of violence. Journal of julniti, 18(5), 85-100.
- Trynh Phoraksa. (2019). The Life pathway of recidivist female drug offenders. Bangkok : Chulalongkorn University.
- Worakorn opasnan. (2021). Legislative measures for the prevention of recidivism of felony offenders of violence. Journal of julniti, 18(5), 53-70.

